

Danmarks Sportsfiskerforbund

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Vingsted, den 5. september 2013

Høringssvar vedrørende udkast til forslag til lov om ophævelse af lov om Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå - j.nr. NST-400-00068

Danmarks Sportsfiskerforbund har den 16. august 2013 modtaget udkast til forslag til lov om ophævelse af lov om Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå i høring. Lovforslaget giver forbundet anledning til følgende bemærkninger:

1. En ny særlov

Det skal indledningsvis bemærkes, at det foreliggende lovforslag retlig set har karakter af en ny særlov, der dels skaber et nyt retsgrundlag for Gudenaacentralens fortsatte drift, dels skaber et nyt retsgrundlag for en særlig gunstig retsstilling for Gudenaacentralen i forhold til andre ansøgere, der søger om godkendelser i henhold til gældende miljølovgivning.

Det fremgår således for det første af lovforslagets § 2, stk. 2, at lovforslaget, hvis det vedtages, skaber et nyt lovgrundlag for at videreføre den hidtil gældende koncession. I modsætning til koncessionsloven om Udnyttelsen af Vandkraften i Gudenaå fra 1918, indeholder det nye lovgrundlag for videreførelse af koncessionen i lovforslagets § 2, stk. 2 imidlertid ikke nogen tidsbegrænsning.

Lovforslaget bygger i den sammenhæng på en forudsætning om, at koncessionen på et tidspunkt kan afløses af tilladelser til Tangeværkets fortsatte drift i henhold til gældende miljølovgivning. Det indebærer modsætningsvis, at den hidtil gældende koncession fortsætter uden tidsbegrænsning, hvis der ikke kan meddeles de nødvendige godkendelser i henhold til gældende lovgivning under forudsætning af, at Gudenaacentralen blot har søgt om de fornødne tilladelser inden 1. maj 2014.

For det andet indebærer lovforslaget og lovforslagets bemærkninger, hvis det vedtages, væsentlige begrænsninger i de relevante miljømyndighedernes myndighedskompetence til at behandle ansøgninger om tilladelser til fortsat drift af Tangeværket i overensstemmelse med gældende miljølovgivning, herunder også begrænsninger af klagemyndighedernes myndighedskompetence.

Som allerede nævnt, er det i lovforslagets § 2, stk. 2 forudsat, at Gudenaacentralen kan få meddelt de nødvendige tilladelser i henhold til den almindelige lovgivning. Af lovforslagets bemærkninger fremgår videre under pkt. 1.1 og 2.2:

«Ophævelse af koncessionen vil indebære, at Tangeværkets drift . på samme måde som andre elforsyningsselskaber . skal hvile på den almindelige lovgivning.»

Det er Miljøministeriets vurdering, at værket vil kunne fortsætte driften efter koncessionens ophør i medfør af de regler, der vil gælde herfor, således at ophævelsen af koncessionen ikke i sig selv vil have nogen praktisk betydning for værkets fremtid.

Det er i den forbindelse Naturstyrelsens vurdering, at Gudenaacentralen som konsekvens af lovforslaget bør søge Viborg Kommune om tilladelse efter vandløbsloven og vandforsyningsloven, idet Tangeværket som anlæg hindrer vandets frie løb og indvinder vand.+

og under pkt. 4:

+Gudenaacentralen A.m.b.a. vil med ophævelse af Tangeloven kunne fortsætte sin drift af Tangeværket som hidtil uden tidsbegrænsning. Forslaget vurderes derfor ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.+

og under pkt. 6:

+Da lovforslaget ophæver den eksisterende lov og værket drift herefter kan videreføres uændret efter de almindelige regler, vil lovforslaget ikke have konsekvenser for de eksisterende forhold omkring Gudenåen, Tangeværket og Tange Sø. Forslaget vurderes derfor ikke at have miljømæssige konsekvenser.+

Med disse bemærkninger begrænses de relevante miljømyndigheders myndighedskompetence til at foretage en reel behandling af ansøgninger om tilladelser efter gældende miljølovgivning, idet det klart forudsættes, at der ikke kan meddeles afslag på ansøgninger om tilladelser, ligesom det klart forudsættes, at der ikke kan fastsættes nye vilkår i forbindelse med eventuelle tilladelser. Dermed lægger lovforslaget op til en bedre retsstilling for Gudenaacentralen end for andre ansøgere.

Sammenfattende har det foreliggende lovforslag altså karakter af en ny særlov vedrørende Gudenaacentralen, der dels udgør et nyt lovgrundlag for en tidsbegrænset forlængelse af den hidtil gældende koncession, dels udgør et særligt lovgrundlag for en begunstigende særbehandling af Gudenaacentralen i forhold til gældende miljølovgivning.

2. Retstilstanden ved koncessionslovens udløb

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, udløber Gudenaacentralens koncession til at udnytte vandkraften i Gudenåen den 8. januar 2014. Koncessionen blev oprindeligt meddelt med baggrund i lov om Udnyttelse af Vandkraften i Gudena fra 1918, hvori der er fastsat en tidsbegrænsning for koncessionen på 80 år.

Koncessionen udløb således første gang den 8. januar 2001, men koncessionsloven og koncessionen er siden blevet forlænget tre gange med henblik på gennemførelse af en passagerløsning, der kan sikre fri op- og nedstrøms passage for fisk og anden fauna forbi Tangeværkets spærring af Gudenåen og Tange Sø.

På trods af at det foreliggende lovforslag tager sigte på at ophæve koncessionsloven fra 1918, så er der ikke i bemærkningerne til lovforslaget gjort nærmere rede for retstilstanden i forbindelse med ophævelse af 1918-loven, - herunder hvad der sker i forhold til de særlige vilkår og forpligtelser, som Gudenaacentralen er underlagt i henhold til koncessionsloven. Det er imidlertid efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse af helt afgørende betydning, at der er klarhed med hensyn til dette.

Forbundet har således tidligere i 1999 fået udarbejdet et juridisk responsum om de retlige aspekter ved Gudenaacentralens fortsatte drift mv. af professor i miljøret, dr. jur., Ellen Margrethe Basse, i forbindelse med, at tidsfristen i koncessionsloven fra 1918 vedrørende Gudenaacentralen første gang var ved at udløbe. Ellen Margrethe Basses responsum, der vedlægges som bilag, indeholder en meget grundig analyse af de juridiske aspekter af koncessionsloven, - herunder også, hvordan retstilstanden vil være ved udløb af koncessionen.

Det er i den sammenhæng helt centralt at sondre mellem Gudenaacentralens rettigheder i forhold til driften og rettigheder i forhold til anlægget i forbindelse med udløbet af den tidsbegrænsede koncession med hjemmel i 1918-loven. Med ophævelse af koncessionsloven og koncessionen ved udløbet af tidsbegrænsningen bortfalder alle Gudenaacentralens rettigheder til driften således uden nogen form for erstatning.

Derimod indeholder 1918-loven en bestemmelse om, at Spørgsmaalet om, hvorledes der ved Koncessionstidens Udløb bliver at forholde med Koncessionshavernes Anlæg til den Tid bliver at fastsætte ved Lov. Det fremgår i den forbindelse endvidere af 1918-loven, at hvis det ved koncessionens udløb ikke længere er således, at mindst 50 % af andelene ejes af kommuner, hvilket aktuelt er tilfældet, så har staten ret til at overtage de fysiske faciliteter ved ekspropriation efter lovgivningens almindelige regler.

Pointen er her, at disse bestemmelser alene handler om, hvad der skal ske med selve anlægget. Gudenaacentralens rettigheder til selve driften . dvs. anvendelsen af Gudenåens vand . bortfalder som nævnt ved koncessionens udløb uden nogen form for erstatning. Det betyder efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse samtidig, at alle ansøgninger om tilladelser til videreførelse af driften af Tangeværket i henhold til gældende miljølovgivning skal behandles som helt nye godkendelsessager. Det betyder samtidig, at eventuelle nye tilladelser til videreførelse af driften efter gældende miljølovgivning senere kan udløse erstatningskrav, hvis vilkårene ændres.

Det skal i øvrigt bemærkes, at Naturstyrelsen i et notat af 14. maj 2013 har oplyst, at staten aktuelt kan overtage Gudenaacentralen med tilhørende arealer til en pris, der på sigt vurderes at være udgiftsneutral, idet hele eller dele af ejendommen senere forventes at kunne realiseres ved salg. Med det foreliggende lovforslag fraskriver man sig således den mulighed, der aktuelt foreligger for, at staten kan overtage Gudenaacentralen og hele området på meget gunstige vilkår. Samtidig fraskriver man muligheden for, at staten senere kan overtage anlægget på de vilkår, der er fastsat i 1918-loven.

3. Forholdet til gældende miljølovgivning

Uagtet at lovforslaget efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse er en særlov, der begrænser miljømyndighedernes myndighedskompetence til reelt at træffe afgørelser i overensstemmelse med gældende miljølovgivning, så har forbundet naturligvis en række synspunkter og bemærkninger vedrørende lovforslagets forhold til den gældende lovgivning.

VVM-vurdering:

Da alle Gudenaacentralens rettigheder til drift som anført ovenfor bortfalder med ophævelse af koncessionsloven, skal ansøgninger om tilladelser til fortsat drift i henhold til gældende miljølovgivning behandles som et helt nyt projekt, der ikke tidligere er godkendt efter denne lovgivning. Det forudsætter efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse, at der,

inden der træffes afgørelser om godkendelser i henhold til anden lovgivning, skal foretages en VVM-vurdering i overensstemmelse med VVM-bekendtgørelsen og EU's VVM-direktiv.

Projektet er således omfattet af VVM-bekendtgørelsens bilag 1 (dæmning til oplagring af vand, hvor vandarealet i den opstuede vandmængde overstiger et areal på over 300 hektar) og bekendtgørelsens bilag 2 (produktion af hydroelektricitet).

Selvom der ganske vist ikke er tale om anlægsarbejder, så er der altså tale om nye tilladelser til indgreb i det naturlige miljø og i landskaber, der hidtil har hvilet på en lovgivning fra 1918, og som derfor ikke tidligere er vurderet i forhold til nutidig miljølovgivning, - herunder i forhold til nutidig faglig viden samt de nutidige miljø- og naturforpligtelser, der gælder i henhold til internationale direktiver og konventioner.

Habitatskonsekvensvurdering:

Et stort område langs Gudenåen opstrøms Tangeværket er habitatsområde (H45 Gudenå og Gjern bakker), ligesom Randers Fjord nedstrøms Tangeværket er habitatsområde (H14 Randers Fjord mv.). Der skal derfor foretages en habitatskonsekvensvurdering i henhold til bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder mv. inden der eventuelt kan meddeles godkendelse af opstemningsanlæg, der kan hindre vandets frie løb eller i øvrigt være til skade for vandløbet efter vandløbslovens § 48, samt eventuel tilladelse til indvinding af overfladevand efter vandforsyningslovens § 18 og § 20.

Habitatskonsekvensvurderingen skal efter forbundets opfattelse foretages i overensstemmelse med Habitatsdirektivets artikel 6, stk. 3. Dvs. at det skal dokumenteres uden videnskabelig tvivl, at aktiviteterne ikke vil have en negativ påvirkning af habitatsområderne og de beskyttede arter, der indgår i udpegningsgrundlaget. I den sammenhæng skal Gudenåcentalens opstemningsanlæg og udnyttelse af hele Gudenåens vandføring bl.a. skulle vurderes i forhold den negative påvirkning, det kan have på bevaringsstatus for stavsild, havlampret og flodlampret, der indgår i udpegningsgrundlaget for Randers Fjord. Bevaringsstatus for disse tre rødlistede arter er i forvejen ukendt, og prognosen for deres bevaringsstatus er ukendt på grund af manglende viden.

Som anført i Natura 2000-planen for Randers Fjord mv., så er netop spærringer i vandløb imidlertid en trussel mod de vandrende arter stavsild, hav- og flodlampret på deres vej mod gydepladserne. Det vil derfor efter forbundets opfattelse være i direkte modstrid med Natura 2000-planen og Habitatsdirektivet at meddele en helt ny godkendelse af en total spærrende opstemning midt i Gudenåsystemet i en situation, hvor staten i henhold til såvel Miljømålsloven, Vandrammedirektivet og Habitatsdirektivet er forpligtet til at genskabe vandløbets kontinuitet og sikre beskyttede arter en gunstig bevaringsstatus.

Vandforsyningsloven:

En fortsat drift af Tangeværket efter ophævelse af koncessionsloven vil, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, forudsætte en vandindvindingstilladelse i henhold til vandforsyningsloven. Ifølge vandforsyningslovens § 2, stk. 1 skal der ved administrationen af loven lægges vægt på vandforekomsternes omfang, på befolkningens og erhvervslivets behov for en tilstrækkelig og kvalitetsmæssigt tilfredsstillende vandforsyning, på miljøbeskyttelse og naturbeskyttelse, herunder bevarelse af omgivelsernes kvalitet, og på anvendelse af råstofforekomster.

Det betyder i forhold til den konkrete sag, at hensynet til behovet for fortsat el-produktion på Tangeværket skal afvejes i forhold til hensynet til de miljømæssige og naturmæssige konsekvenser, som vandindvindingen og vandindvindingsanlægget har for miljø- og naturtilstanden i Gudenåen. Det er i den forbindelse veldokumenteret, at Tangeværket har omfattende negative konsekvenser for miljø- og naturtilstanden i hele Gudenåsystemet. Heroverfor er der tale om en el-produktion, der er af helt marginal energimæssig og samfundsmæssig betydning. Det er derfor Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse, at der ikke med hjemmel i vandforsyningsloven kan meddeles tilladelse til fortsat vandindvinding til Gudenaacentralen.

Vandløbsloven:

Med ophævelse af koncessionsloven bortfalder retsgrundlaget for Gudenaacentralens opstemningsanlæg i Gudenåen. En fortsat opstemning, der hindrer vandets frie løb, og som er til skade for vandløbet, vil derfor som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget forudsætte en godkendelse af opstemningen i henhold til vandløbslovens § 48.

Ifølge vandløbslovens § 1, stk. 2 skal fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning. Dette indebærer, at der således bl.a. skal tages hensyn til krav om kontinuitet i vandløb, som er et kvalitetselement i miljømålslovens miljømål om god økologisk tilstand.

Det vil derfor efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse være i strid med vandløbslovens formål og miljømålsloven at meddele en ny godkendelse af en spærrende opstemning, der forhindrer, at Gudenåsystemet kan leve op til miljømålet om god økologisk tilstand.

Miljømålsloven:

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, skal der i forbindelse med gennemførelsen af EU's Vandrammedirektiv tages stilling til spørgsmålet om etablering af en fauna-passage ved Tangeværket som led i vandplanerne for anden planperiode fra 2015-2021. Disse vandplaner skal vedtages i 2014/15.

Det giver i den situation ingen mening at ophæve koncessionsloven vedrørende Gudenaacentralen og starte en omfattende proces med ansøgning om nye tilladelser, langvarige klagesager mv., når der samtidig som led i vandplanerne skal gennemføres en passageløsning, der skal besluttes og påbegyndes senest i 2015/16, hvis den skal kunne gennemføres indenfor planperioden.

Dertil kommer, at det scenarie, som lovforslaget lægger op til, vil gøre det både meget vanskeligere og meget dyrere, at gennemføre en passageløsning i den kommende vandplanperiode. Hvis der eksempelvis udstedes en ny vandindvindingstilladelse til Gudenaacentralen, så vil der typisk være tale om en tilladelse med en varighed på 10 år. Det betyder, at der i godkendelsesperioden ikke kan tages vand fra Gudenaacentralen uden erstatning i modsætning til det, der er situationen ved udløb af koncessionen, hvor Gudenaacentralens rettigheder til vandet bortfalder uden erstatning.

Samtidig fraskriver man sig som nævnt muligheden for, at staten kan overtage Gudenaacentralen på de gunstige vilkår, som man aktuelt har mulighed for. På den måde kan hele situationen omkring Tangeværket reelt blive låst fast de næste 10-15 år og altså langt ud over ikke blot anden vandplanperiode, men også ud over tredje vandplanperiode.

Det foreliggende lovforslag efterlader således det indtryk, at der reelt allerede nu er truffet beslutning om, at en passageløsning ved Tangeværket og Tange Sø heller ikke kommer til at indgå i de kommende vandplaner for næste planperiode. Det vil i givet fald være helt uacceptabelt og i klar modstrid med Vandrammedirektivets krav om kontinuitet i vandløb, ligesom Gudenåsystemet opstrøms Tangeværket og Tange Sø ikke vil kunne leve op til målsætningen om god økologisk tilstand, når fiskefaunaen fra næste planperiode skal indgå i miljømålene.

4. Uklarhed med hensyn til myndighedskompetencen

I bemærkningerne til lovforslaget er det forudsat, at ansøgninger fra Gudenaacentralen om tilladelser i henhold til gældende miljølovgivning skal behandles af Viborg Kommune. En af andelshaverne i Gudenaacentralen er imidlertid Energi Viborg A/S, der er 100 % ejet af Viborg Kommune. Viborg Kommune vil derfor efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse være inhabil i forhold til at behandle sager om tilladelser i henhold til miljølovgivningen vedrørende Gudenaacentralen.

Det er derudover forbundets opfattelse, at det ikke er rimeligt at overlade afgørelser af så vidtrækkende betydning, som i den foreliggende sag til en enkelt kommune. Der er således tale om afgørelser, der har miljø- og naturmæssige konsekvenser for 7 kommuner langs Gudenåen og for et meget stort naturområde på størrelse med Fyn. Behandlingen af hele sagen vedrørende Tangeværket bør derfor fortsat være en national opgave og et nationalt ansvar.

Det fremgår således også af VVM-bekendtgørelsens § 11, stk. 5, at Naturstyrelsen varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser efter denne bekendtgørelse for vandindvindings- og vandforsyningsanlæg, hvis det samlede anlæg geografisk strækker sig over mere end to kommuner.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at Naturstyrelsen nu generelt må anses for at være inhabil i forhold til at foretage konkret myndighedssagsbehandling af sager vedrørende Gudenaacentralen, idet styrelsen i forskellige sammenhænge . bl.a. i et notat af 19. april 2013 . på forhånd har tilkendegivet, hvordan samtlige sager vedrørende Gudenaacentralen skal afgøres efter gældende lovgivning.

Det fremgår endvidere af vandforsyningslovens § 4, at såfremt en sag, der efter loven hører under en kommunalbestyrelse, berører vandforsyningsforholdene i en anden kommune, skal der forhandles mellem kommunalbestyrelserne. Opnås der herefter ikke enighed mellem de to kommunalbestyrelser, afgøres sagen af miljøministeren.

Derudover kan miljøministeren i henhold til vandforsyningslovens § 7 i konkrete sager af vidtrækkende betydning bestemme, at en afgørelse skal træffes af ministeren i stedet for af kommunalbestyrelsen. Sagen vedrørende Tangeværket er efter forbundets opfattelse netop en sådan sag af vidtrækkende betydning, der som nævnt har miljø- og naturmæssige konsekvenser for 7 kommuner langs Gudenåen og for et meget stort østjysk naturområde, der strækker sig fra Tinnets Krat til Randers Fjord.

5. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Under pkt. 6 i bemærkningerne til lovforslaget er det anført, at lovforslaget ikke vurderes at have miljømæssige konsekvenser. Denne vurdering er efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse ikke korrekt. Vurderingen bygger således på lovforslagets forudsætning

om, at Tangeværket efter koncessionslovens ophør kan drives videre på helt uændrede vilkår og uden tidsbegrænsning. Dermed forudsættes det med lovforslaget samtidig, at de nuværende meget omfattende negative miljø- og naturmæssige konsekvenser af Tangeværkets spærring og Tange Sø i forhold til hele Gudenåsystemet fortsat skal gøre sig gældende fremover uden tidsbegrænsning.

Det foreliggende lovforslag adskiller sig på den måde helt grundlæggende fra de tre forlængelser af koncessionsloven fra 1918, der tidligere er vedtaget. Disse forlængelseslove har i modsætning til det foreliggende lovforslag taget sigte på, at der skulle tilvejebringes et grundlag for at få gennemført en faunapassageløsning ved Tangeværket og Tange Sø. I forbindelse med Folketingets behandling af den seneste lov om forlængelse af Gudenåcentralens koncession i 2007 var det således en klar forudsætning, at der midtvejs i forlængelsesperioden på 6 år i forbindelse med vandplanerne skulle tages beslutning om en løsning af passageproblemerne ved Tangeværket og Tange Sø.

Denne klare forudsætning for Folketingets vedtagelse af den seneste forlængelseslov har hverken de tidligere eller den nuværende miljøminister imidlertid levet op til. I forbindelse med vandplanerne, der jo som bekendt fortsat ikke er vedtaget, har man i stedet politisk valgt at udskyde en stillingtagen til en passageløsning ved Tangeværket og Tange Sø til næste vandplanperiode med begrundelser, der efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse ikke er holdbare i forhold til Vandrammedirektivet. Nu ser det så som tidligere nævnt ud til, at der med det foreliggende lovforslag allerede er truffet beslutning om, at en passageløsning ved Tangeværket og Tange Sø heller ikke skal indgå i vandplanerne for næste planperiode.

Danmarks Sportsfiskerforbund skal i den forbindelse understrege, at der ikke findes nogen som helst saglig og faglig begrundelse for en fortsat udskydelse af en beslutning om gennemførelse af en passageløsning. Det er udelukkende et spørgsmål om politisk vilje til at gennemføre den nødvendige naturgenopretning af Gudenåen, der som bekendt er Danmarks længste vandløb, der gennemløber et stort naturområde fra Tinnets Krat til Randers Fjord. Hele Gudenåsystemet udgør således selve livsnerven i et naturområde på størrelse med Fyn. Problemstillingerne vedrørende spærringen af Gudenåen ved Tangeværket og Tange Sø er med andre ord ikke kun et lokalt anliggende. Det er tværtimod et nationalt anliggende.

Det er veldokumenteret, at spærringen ved Tangeværket og Tange Sø har store negative konsekvenser for naturtilstanden i hele Gudenåsystemet. Det gælder således først og fremmest i forhold til fiskebestandene, hvis livscyklus forudsætter, at de kan vandre frit i vandløbet. Det drejer sig ikke alene om ørreder og laks men også om en række andre arter som ål, helt, sandart, aborre, stavsild, havlampretter og flodlampretter, hvoraf flere arter er rødlistede. Konsekvensen er bl.a., at det under de nuværende forhold ikke vil være muligt at genetablere selvreproducerende bestande af ørreder og laks som forudsat i Planerne for fiskepleje og i National forvaltningsplan for laks. Samtidig vil der fortsat være en meget stor dødelighed på 50-60 % for den stærkt truede ål ved passage af Tange Sø og Tangeværket.

Mulighederne for at løse passeproblemerne ved Tangeværket og Tange Sø er ligeledes velbelyste i COWI-rapporten Gudenåens passage ved Tangeværket fra 2002 og i COWI-rapporten Supplering af beslutningsgrundlaget for Gudenåens passage ved Tangeværket fra 2007. Der er således med baggrund i disse to rapporter reelt 2 løsningsmodeller for en holdbar passageløsning:

1. En autentisk naturgenopretning, hvor Tange Sø fjernes og Gudenåens oprindelige løb genetableres.
2. En løsning, hvor Tange Sø bevares og Gudenåen med hele vandføringen ledes udenom Tange Sø i et nyt omløb.

Økonomisk er der i forhold til de to løsningsmodeller tale om anlægsudgifter i størrelsesordenen 100 . 150 mio. kr.

Danmarks Sportsfiskerforbund har igennem det seneste år været i løbende dialog med Naturstyrelsen og Miljøministeriet med henblik på at få gennemført en holdbar passageløsning. Forbundet har i den forbindelse tilkendegivet, at en løsning, hvor Tange Sø bevares og Gudenåen med hele vandføringen ledes udenom Tange Sø i et nyt omløb, vil være en acceptabel kompromisløsning. Danmarks Sportsfiskerforbund har endvidere bidraget konstruktivt med forslag til, hvordan der kan skaffes et væsentligt bidrag til medfinansiering af en sådan passageløsning. Med det foreliggende lovforslag må forbundet imidlertid desværre konstatere, at der åbenbart reelt ikke er politisk vilje til at gennemføre en passageløsning.

6. Økonomiske konsekvenser

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at lovforslaget ikke vil have økonomiske konsekvenser. Dette er efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse ikke korrekt. Det fremgår således ikke af hverken lovforslaget eller bemærkningerne, hvad der vil være konsekvensen af ophævelse af koncessionsloven i forhold til de forpligtelser og vilkår, som Gudenaacentralen er pålagt i henhold til vilkårene i koncessionsloven.

En af de forpligtelser, som Gudenaacentralen er pålagt i henhold til vilkårene i koncessionsloven, er en pligtudsætning af ørreder som kompensation for Tangeværkets negative påvirkning af Gudenåens ørredbestande. Aktuelt udgør værdien af denne pligtudsætning 157.000 kr. om året, der finansierer udsætningsplanens ørredudsætninger i Gudenåen mellem Mossø og Randers. Såfremt det foreliggende lovforslag indebærer, at Gudenaacentralens pligtudsætning bortfalder, vil denne udgift blive væltet over på Fiskeplejen. Det vil for Danmarks Sportsfiskerforbund i givet fald være fuldstændig uacceptabelt, hvis danske lystfiskere på den måde skal til at afholde yderligere udgifter for Tangeværkets fortsatte ødelæggelser af fiskebestandene i Gudenåen.

Tilsvarende er Gudenaacentralen i øvrigt i henhold til vilkårene i koncessionsloven også pålagt at varetage vandløbsvedligeholdelsen og dermed udgifterne i den forbindelse på en lang strækning af Gudenåen fra Silkeborg og til Randers. Såfremt det foreliggende lovforslag indebærer, at denne forpligtelse bortfalder, vil konsekvensen være, at meget betydelige udgifter til vandløbsvedligeholdelse væltes over på kommunerne langs Gudenåen.

Derudover må det forventes, at det foreliggende lovforslag vil kunne få væsentlige negative samfundsøkonomiske konsekvenser, - ikke mindst for hele området omkring Gudenåen. Lystfiskeriet i Gudenåen bidrager således med betydelige samfundsøkonomiske værdier, dels gennem den omsætning, som lystfiskeriet skaber, dels gennem det omfattende frivillige arbejde med fiskepleje og naturgenopretning, som lystfiskerne udfører. Drivkraften og perspektivet for det frivillige arbejde med fiskepleje og naturgenopretning handler imidlertid helt grundlæggende om at genskabe grundlaget for selvreproducerende vilde fiskebestande.

Når man med det foreliggende lovforslag fjerner dette perspektiv og dermed drivkraften for det frivillige arbejde, så indebærer det, at Danmarks Sportsfiskerforbund og forbundets medlemmer seriøst må overveje, om alt frivilligt arbejde med fiskepleje og naturgenopretning i hele Gudenåsystemet skal indstilles. I en situation hvor man politisk ikke har vilje til at påtage sig ansvaret for at løfte sin del af opgaven med hensyn til naturgenopretning af et af Danmarks mest værdifulde vandløbssystemer, giver det ikke længere mening, at lystfiskere skal bruge deres fritid og penge på at afbøde de naturmæssige konsekvenser af den manglende politiske vilje.

Til belysning af hvilke samfundsøkonomiske værdier der er på spil skal forbundet bl.a. henvise til en undersøgelse af de lokaløkonomiske effekter af det udsætningsbaserede laksefiskeri i Gudenåen, som Gudenåkomitéen har fået foretaget i begyndelsen af 2013. Undersøgelsen, der vedlægges som bilag, viser bl.a.:

- At der gennemføres i størrelsesordenen 33.900 fiskedage/årligt ved nedre Gudenåen/Lilleåen. Dette antal vil blive mere end halveret uden laksefiskeri. Lystfiskeriet skaber ca. 22.500 overnatninger/årligt i området.
- At lystfiskeriet i Gudenåen med det nuværende omfang og kvalitet skaber et lokaløkonomisk forbrug på 7,7 millioner kr. om året, og at det giver beskæftigelse til i størrelsesordenen 5 - 9 fuldtidsarbejdspladser.
- At det lokaløkonomiske forbrug reduceres til ca. 3,5 millioner kroner om året og 3 . 7 fuldtidsarbejdspladser, såfremt der ikke udsættes laks.
- At den fælleskommunale investering i lystfiskeriet på fremover årligt 600.000 bidrager til en værditilvækst på 2 mio. kr./årligt og derfor fremstår som en god investering.
- At hver lystfiskerfanget laks skaber en lokaløkonomisk omsætning på ca. 6.400 kr. I det lys giver det laks en pris på ca. 1.600 kroner/kg.
- At det udsætningsbaserede laksefiskeri har en række yderligere positive effekter som ikke er prisfastsat i undersøgelsen i form af at være en attraktionsfaktor for bosætning, bidrager til et positivt image af området, bidrager til det sociale liv i Bjerteringbro og Langå, og bidrager som en motiverende faktor bag frivilligt miljøarbejde.
- At den lokaløkonomiske effekt af laksefiskeriet sandsynligvis kan øges ved at foretage flere laksesmoltudsætninger (- bedre fangstmuligheder og dermed flere tilrejsende lystfiskere) i kombination med et større udbud af overnatningsmuligheder.

Grundlaget for de lokaløkonomiske effekter er som nævnt baseret på lakseudsætninger, der årligt beløber sig til en udgift på 1.2 mio. kr. Heraf bidrager kommunerne med 600.000 kr. og lystfiskerne med 600.000 kr. fordelt på de lokale lystfiskerforeninger med 350.000 kr. og Fiskeplejen med 250.000 kr. Såfremt lystfiskerne som konsekvens af det foreliggende lovforslag stopper deres økonomiske bidrag og deres frivillige arbejde i forhold til lakseudsætningerne, falder hele grundlaget for lakseudsætningerne reelt væk med de negative lokaløkonomiske konsekvenser det vil medføre.

Dertil kommer at en passageløsning ved Tangeværket har et stort samfundsøkonomisk potentiale. Som det fremgår af Gudenåkomitéens undersøgelse, så har DTU Aqua i et notat i 2011 skitse-mæssigt angivet den socioøkonomiske værdi af havørred- og laksefiskeriet i Gudenåen under forudsætning af, at der skabes fri passage ved Tangeværket og Tange Sø. På baggrund af generelle data om værdien af lystfiskerfangede laks og havørreder i Danmark, der udgør 2.500-3.000 kr. pr. kg og ud fra en vurdering af en forventet havørred- og lakseopgang på 26.000 fisk anslås det, at havørred- og laksefiskeriet i Gudenåen har et socioøkonomisk potentiale på 38,4 - 53,7 mio. kr. årligt. DTU Aquas notat vedlægges.

7. Et konstruktivt alternativ

Det er som tidligere nævnt Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse, at gennemførelse af en holdbar passageløsning ved Tangeværket og Tange Sø er en national opgave og et nationalt ansvar. Dette er således også helt i overensstemmelse med, at Danmark i henhold til kravene i Vandrammedirektivet vil være forpligtet til at gennemføre en passageløsning som led i de kommende vandplaner, der skal vedtages i 2014/15. Indtil en passageløsning er besluttet og gennemført, bør koncessionsloven fra 1918 derfor fortsat fastholdes som grundlaget for Tangeværkets drift.

Grundlaget for valg af en model for en holdbar passageløsning er som tidligere nævnt velbelyst. Det kræver således blot en politisk beslutning at træffe et valg mellem de reelt to mulige løsningsmodeller. Tilbage står alene udfordringen med hensyn til at skaffe finansieringen til de ca. 100 mio. kr., som en passageløsning vil koste. I den situation handler det efter Danmarks Sportsfiskerforbund opfattelse først og fremmest om at koncentrere alle gode kræfter om at skaffe denne finansiering i stedet for at kaste ansvaret fra sig og skabe en masse nye forhindringer, som vil være konsekvensen af det foreliggende lovforslag.

Danmarks Sportsfiskerforbund vil derfor som et konstruktivt alternativ til det foreliggende lovforslag opfordre til, at der i stedet vedtages en kortvarig forlængelse af den nuværende koncessionslov med 2 år med henblik på at vinde tid til at få en passageløsning og finansieringen på plads. Samtidig bør staten sørge for, at Gudenaacentralen ikke sælges til anden side, - enten ved at staten køber Gudenaacentralen på de favorable vilkår, som man allerede har forhandlet sig frem til eller ved, at man indgår en aftale med ejerne om, at de ikke sælger til anden side.

Danmarks Sportsfiskerforbund vil under disse forudsætninger fortsat indgå i et konstruktivt samarbejde med hensyn til at få både en passageløsning og en finansiering på plads. Forbundet er samtidig overbevist om, at alle andre gode grønne kræfter og fonde mv. på samme måde vil bidrage konstruktivt til at få gennemført dette naturgenopretningsprojekt, som vil genskabe store naturværdier og øge den biologiske mangfoldighed i hele Gudenåsystemet.

Med venlig hilsen
Lars Brinch Thygesen
Miljøkonsulent